

поступательное снижение торговых барьеров между Украиной и ЕС будет способствовать наращиванию экспортных поставок в среднесрочной перспективе.

Выполненный анализ современного состояния предприятий плодоовощной консервной промышленности позволил определить основные организационно-экономические особенности их функционирования, которые необходимо учитывать при формировании стратегии развития: сезонный характер производства и сбыта продукции, зависимость продолжительности сезона переработки от климатической зоны, неравномерный характер использования трудовых ресурсов, высокую материалоемкость производства, использование разных способов консервирования (тепловая стерилизация, быстрое замораживание, сушка), необходимость использования спецавтотранспорта.

У предприятий плодоовощной консервной продукции традиционно существует высокая потребность в оборотных средствах, т.к. процесс оборачиваемости этих средств растянут во времени. В сезон с июня по сентябрь компании вкладывают деньги в производство продукции, которую потом реализуют в течение года. В этой связи мелкие предприятия испытывают большие трудности, чем крупные компании, которые сформировали необходимые резервы и не имеют проблем с получением кредитов.

Вследствие дефицита и отдаленности переработчиков сельскохозяйственной продукции от источников сырья наблюдается сокращение общего рыночного предложения плодоовощных консервов в сегментах рынка. Это требует от предприятий осознания необходимости создания компактной сырьевой зоны.

Выводы: составленная классификация проблем может служить базой основных путей повышения инвестиционной и инновационной активности предприятий плодоовощной консервной отрасли, позволяющей определить дальнейшее развитие производства, направленное на использование малоотходных и ресурсосберегающих технологий, гарантирующих низкие удельные затраты сырья и энергоресурсов, выпуск конкурентоспособной продукции высокого качества из экологически чистого сырья и комплексной переработок, уменьшение сезонности, что обеспечит создание новых рабочих мест и равномерность занятости трудовых ресурсов в течение года.

Литература

1. Петрович О.Ю. Каждому овощу свой лидер // Продукты питания. – 2004. – № 1. – С. 8-11.
2. Борщевский П. Пищевая промышленность Украины: современные тенденции и перспективы развития / Н. Сычевский, В. Троян // Экономика Украины. – 2003. – № 8. – С. 45-49.
3. Борщевский П. Харчова промисловість України / Л. Дейнеко, Н. Сычевский // Экономика Украины. – 2003. – № 1. – С. 86-92.
4. Загорняк Н. Инновационная деятельность в пищевой промышленности Украины // Экономика Украины. – 2003. – № 2. – С. 47-51.
5. Соколова М. Рынок плодоовощных консервов // Бизнес. – 2009. – № 12 (843). – С. 78-79.
6. Петрова О. Овощи и фрукты Украины // Бизнес. – 2009. – № 1. – С. 62-65.
7. Купріна Н.М. Удосконалення механізму управління оборотним капіталом в харчовій промисловості: Автореферат дис. ... канд. екон. наук / Одеса, Ін-т проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. – 2006. – 19 с.

Надійшла 14.01.2010

УДК 007: 338.2

Н. І. ГАВЛОВСЬКА, О. М. КОЗІК
Хмельницький національний університет

СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ ПОТОКІВ ІНФОРМАЦІЇ

Уточнено сутність поняття "інформаційний потік", визначено основні чинники, що впливають на якість інформаційних потоків, проаналізовано їхні характерні риси, запропоновано інноваційні методи управління інформаційними потоками.

Essence of concept "informative stream" is specified, certainly basic factors which influence on quality of informative streams, the personal touches of informative streams are analysed, the innovative methods of management informative streams are offered.

Ключові слова: інформація, інформаційний потік.

Постановка проблеми. Становлення інформаційної економіки, ускладнення виробничого процесу, постійне оновлення технологій, що обумовлені зміною технологічних укладів, формують необхідні умови для подальших кількісних та якісних зрушень у сфері виробництва, наукових досліджень, технічних

розробок та висувають нові вимоги до функціонування підприємств. Запровадження у виробництво принципово нових науково-технічних досягнень призводить до суттєвих змін у трудовому процесі, змісті праці, передбачає розширення продуктивних можливостей людини, а отже, збільшується залежність підприємств від чинників зовнішнього середовища. Такі зміни у структурі виробничого процесу, складність системи функціонування підприємства визначає його значну залежність від інформації та її потоків, які стають провідними чинниками виробництва.

Інформація завжди відігравала в житті людства важливу роль. Однак, починаючи з ХХ ст., в результаті науково-технічного та соціального прогресу, бурхливого розвитку науки, роль інформації у відповідних умовах господарювання неодмінно зростала. Зазначені зміни викликали стрімке наростання маси різноманітної інформації, що переросло у подальшому в суцільний інформаційний бум. Відповідно, ефективна діяльність будь-якого підприємства пов'язана з прийняттям та виконанням оптимальних управлінських рішень. Підставою для цього є відповідна за якістю та повнотою інформація. У зв'язку з цим постає нагальна потреба у дослідженні змісту категорій “інформація”, “інформаційний потік” та чинників, що на нього впливають.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженню питань підвищення якості та достовірності інформації, що отримується підприємствами присвячено чимало праць зарубіжних і вітчизняних вчених. В умовах зміни техніки та технологій все більше уваги приділяється методам управління інформаційними потоками.

Теоретичні засади розвитку понять “інформація” та “інформаційний потік” в сучасних умовах господарювання досліджуються багатьма науковцями. Зокрема, І. Босак та Є. Палига досліджують основні аспекти розвитку поняття “економічна інформація” [1]; Л. Корнійчук аналізує роль інформації і знань як важливих ресурсів інформаційного суспільства [2]; В. Іванова розглядає інформацію як рушійну силу всіх трансформаційних процесів суспільства [3]; С. Федоренко та Д. Правоторов розглядають основні аспекти та підходи у розробці інформаційного забезпечення підприємств [4].

Не зважаючи на активні наукові пошуки і певні здобутки у цьому напрямку, все ще існує досить широкий комплекс проблем для дослідження аспектів інформаційних потоків в зв'язку із змінами, що обумовлені техніко-технологічним розвитком.

Постановка завдання. Метою статті є уточнення сутності поняття “інформаційний потік”, виявлення чинників впливу та основних його характерних рис, формулювання інноваційних методів управління інформаційними потоками.

Основний матеріал дослідження. У 50 – 70-х рр. ХХ ст. з'являється цілий ряд праць, автори яких з різних методологічних позицій намагаються здійснити періодизацію суспільного розвитку. Відповідно, починає формуватися думка про появу нової цивілізації, що спирається на інформаційну технологію. Основи такого підходу сформувався в працях З. Бжезінського, Д. Белла, Е. Тоффлера, котрі наголошували на зростаючій ролі фундаментальних теоретичних знань і системи комунікацій.

Основним ресурсом цього суспільства є інформація і знання. Їхнє продукування визнане пріоритетним порівняно з продукуванням матеріальних благ, а споживання не загрожує вичерпністю, як це характерно для виробничого ресурсу. “Інформаційна революція”, заявляють її прихильники, змінює всі суспільні структури й організацію виробництва, забезпечує гарантовану достатність предметів споживання, стимулює “новий ренесанс” науки, культури, мистецтва. Широке застосування інформаційної техніки і технології, засобів масових комунікацій має забезпечити бажані соціальні перетворення, встановлення “повної демократії” [2, с. 82 – 83].

Вважається, що інформація (в загальному розумінні) – це абстрактне поняття, яке має різні значення залежно від контексту. Тобто під інформацією можна розуміти нові відомості, які прийняті, зрозумілі і оцінені її користувачем як корисні. Однак, при цьому необхідно враховувати, що інформація переважно несе в собі культурний контекст відповідно до національних особливостей, що може спричинювати виникнення потенційних бар'єрів при її використанні. За таких умов виникає ймовірність появи специфічних категорій суспільної інформації з неоднозначним чи незрозумілим трактуванням [5, с. 34].

Інформація – документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі на навколишньому середовищі [6]. Тому наявність достовірної інформації значно знижує ймовірність помилкових рішень, а ефективність її визначається тезою “вартість придбання інформації – очікувана вигода від неї”. Серед отриманого обсягу інформації може не міститися необхідної, в цьому випадку ефективність інформації пов'язується з ефективністю пошуку. Інформація завжди була інтегральною складовою існування людства, але суть та значення її для себе воно почало усвідомлювати лише в останні десятиліття, особливо з розвитком кібернетики та генетики. Інформація є основою та рушійною силою всіх трансформаційних процесів суспільства, особливим продуктом його діяльності, результатом використання якого є збільшення обсягу цього продукту завдяки процесу конструкційного перетворення, що може бути визначений як “інформація – знання – інформація” [3, с. 216]. Трансформаційні процеси у суспільстві і розвиток технологій підвищують вимоги до якості та достовірності інформації, що отримується підприємствами про мінливість середовищ як зовнішнього, так і внутрішнього, в яких вони функціонують. В цьому випадку підприємства мають справу із значним потоком саме економічної інформації, який циркулює в інформаційному просторі підприємства, що викликає доцільність визначення

суті цих понять.

Вважається, що економічною інформацією є інформація про суспільні процеси виробництва, розподілу, обміну та використання матеріальних благ, корисні дані сфери економіки, що відображають через систему натуральних, трудових і вартісних показників планову й фактичну виробничо-господарську діяльність та причинний взаємозв'язок між керуючим і керованим об'єктами. У роботі [1, с. 194] обґрунтовується, що економічна інформація – це сукупність відомостей, пов'язаних із функціонуванням та управлінням економікою, тобто з плануванням, обліком, контролем, регулюванням на економічних об'єктах, які можна фіксувати, передавати, перетворювати і зберігати. Виходячи з цього, під інформаційним простором підприємства слід розуміти систему інформаційних ресурсів, а також зовнішніх і внутрішніх чинників, які впливають на ефективність їх застосування у виробничо-господарській діяльності підприємств.

Для нормального функціонування будь-якого підприємства необхідний безперервний потік інформації. Він сприяє тому, що підприємства постійно насичують свій інформаційний простір інформацією відповідної якості. Відповідно, усі підприємства знаходяться у інформаційному потоці, тому що лише за умови безперервного інформаційного контакту із зовнішнім оточенням вони здатні ефективно функціонувати у прибутковому режимі. Так, у роботі [4, с. 34] зазначається, що інформаційний потік – це цілеспрямований рух інформації до особи, яка приймає управлінське рішення, від осіб, які забезпечують інформацією, а також між останніми. На нашу думку, під інформаційним потоком підприємства слід розуміти сукупність усіх джерел інформації, до яких має доступ підприємство, і які надходять до нього у відповідності з тими завданнями виробничого, соціального, економічного і фінансового характеру, що стоять перед ним у поточний момент і на перспективу для досягнення своїх цілей.

Відповідно, постає потреба у визначенні основних чинників, що впливають на якість та достовірність потоків інформації, що надходять на підприємства та систематизації їхніх характерних ознак (рис. 1).

Рис. 1. Характерні риси і чинники інформаційних потоків

Роль і значення різних чинників, що впливають на якість та достовірність інформаційних потоків в конкретні періоди функціонування підприємств, при вирішенні різних соціальних і виробничих завдань не є однаковими. На певних етапах свого функціонування пріоритет можуть отримувати різні чинники. Тобто в системі усіх чинників першочергову роль відіграє одна група чинників, а інші продовжують діяти в сукупності, їхнє значення при цьому не зменшується. Так, вплив техніки і технологій полягає у необхідності узгодження досягнень у сфері науково-технічного прогресу з рівнем інформаційної безпеки підприємства. Тобто значний розвиток технологій, поява раціоналізаторських пропозицій і винаходів підвищують значення інформації як одного з головних чинників ефективного процесу виробництва. Відповідно, ускладнення технологій, суцільна комп'ютеризація викликають проблеми у отриманні якісної та достовірної інформації підприємством через появу різних комп'ютерних вірусів, що виявляє себе у деструктивній формі.

Не завжди підприємства, продавці і покупці інформації володіють насправді якісною та

достовірною інформацію про об'єкт свого інтересу, що призводить до прийняття невірних управлінських рішень. Відповідно, будь-яке підприємство намагається отримувати лише якісні та достовірні потоки інформації про стан зовнішнього середовища. Тому й асиметричність інформації виявляє себе як один з чинників впливу на якість інформаційних потоків, що надходять до підприємства і циркулюють у ньому. Великий вплив на якість інформаційних потоків має рівень складності організаційної структури управління підприємством. Тобто чим вищий ступінь розподілу функцій між структурними підрозділами, чим складніша їхня структура, чим більша кількість взаємодій між підрозділами (свідчення відсутності одноканальних взаємозв'язків), чим більше ієрархічних рівнів управління, тим більша ймовірність того, що інформаційні потоки будуть невчасно надходити до потрібного підрозділу у повному обсязі, що вплине на діяльність підприємства (зменшення прибутковості, збільшення часу на обґрунтування доцільності того або іншого інвестиційного проекту тощо).

Що стосується підтримання рівня гомеостазу підприємства, то можна відмітити, що будь-яка боротьба між різними за розмірами підприємствами за найбільш вигідні умови функціонування рано чи пізно може призвести до того, що інформаційні потоки підприємств будуть піддаватися значному деструктивному впливу з боку інших учасників ринку. Тому, щоб інформаційні потоки відповідали основним якісним параметрам, підприємства повинні активно протидіяти деструктивним впливам з боку зовнішнього середовища (підтримання рівня гомеостазу підприємства).

Специфіку впливу такого чинника, як захист власних інформаційних систем, полягає у виборі способу досягнення цієї мети і характеризується сукупністю та взаємодоповненістю засобів досягнення цієї мети. Будь-який засіб може викликати негативну реакцію у того чи іншого структурного підрозділу на потік інформації, що надходить на підприємство. Значне зростання інформаційних потоків у світовому масштабі призводить до посилення конкуренції за отримання необхідної інформації підприємствами у повному обсязі, що вимагає застосування будь-яких засобів, навіть таких, що можуть розцінюватися як інформаційна зброя. Складність інформаційної програми управління процесами функціонування підприємства в просторі та часі проявляє себе через мінливість середовища функціонування підприємства, що впливає на якість інформаційних потоків. Тому підприємствам бажано переглядати програму управління своїми інформаційними процесами відповідно до вимог сьогодення.

Отже, чим сучасніше суспільство, тим більше воно покладається на інформацію та засоби її доставки. Будь-яка розвинена країна має телефонну, банківську та безліч інших мереж, що керуються комп'ютерами, а отже, є вразливою в інформаційному плані.

Однією із характерних рис інформаційних потоків є його адресність, що проявляє себе через наявність джерела та отримувача відповідної інформації. Також в умовах активного технологічного розвитку інформаційний потік характеризується такими поняттями, як однозначність та релевантність. Під релевантністю розуміється ступінь наближення інформації до суті питання чи ступені відповідності поставленій задачі [7, с. 225]. Тобто релевантність проявляє себе через те, що інформаційний потік, який надійшов до підприємства повинен на той момент відповідати тій інформації, яка потрібна для виконання поставленого завдання. Отже, в умовах активного технологічного розвитку швидкими темпами зростають інформаційні потоки між підприємствами. Кожне підприємство намагається отримати більш якісну та достовірну інформацію про той чи інший об'єкт свого інтересу.

Тому підприємства, які бажають отримувати якісну та достовірну інформацію повинні здійснити оперативне втручання в свій інформаційний простір для захисту власних інтересів, що й обумовлює застосування інноваційних методів управління інформаційними потоками (рис. 2).

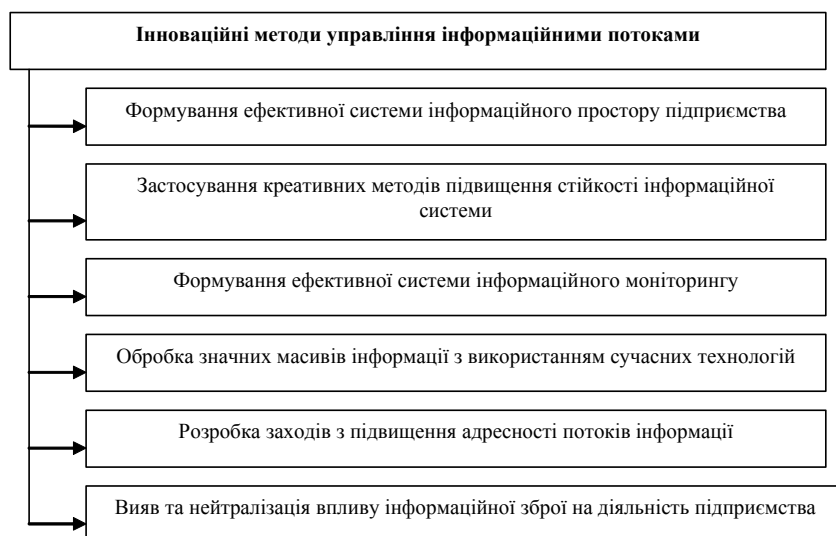

Рис. 2. Інноваційні методи управління інформаційними потоками

Результатами реалізації заходів з підвищення якості та достовірності інформаційних потоків стануть: зменшення частки неправильних управлінських рішень; підвищення стійкості інформаційної системи підприємства до впливу зовнішнього середовища; зростання якості товарів та послуг підприємства; удосконалення якості управління підприємством; задоволення очікування власників щодо високої фінансової доходності; уникнення інформаційної війни із своїми прямими конкурентами тощо.

Висновки. Отже, на основі викладеного вище можна стверджувати, що в умовах швидкого розвитку техніки і технологій намітилася чітка тенденція до зростання ролі якості та обґрунтованості інформації як важливого чинника підвищення ефективності виробництва. Нами було виявлено чинники та характерні риси інформаційних потоків, а також запропоновано інноваційні методи управління інформаційними потоками.

Література

1. Босак І. П. Інформаційне забезпечення управління підприємством: економічний аспект / І. П. Босак, Є. М. Палига // Регіональна економіка. – 2007. – № 4. – С. 193-196.
2. Корнійчук Л. Економічне зростання і сталий розвиток / Л. Корнійчук // Економіка України. – 2008. – № 4. – С. 82-90.
3. Іванова В. В. Інформаційна основа економічних трансформацій / В. В. Іванова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 5. – С. 215-221.
4. Федоренко С. В. Розробка інформаційного забезпечення та інформаційні потоки промислового підприємства / С. В. Федоренко, Д. О. Правоторов // Економіка та держава. – 2006. – № 11. – С. 33-34.
5. Беленький П. Ю. Конкурентність на транскордонних ринках / П. Ю. Беленький, Н. А. Мікула, Є. Е. Матвєєв. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2005. – 214 с.
6. Про інформацію : закон України від 02.10.1992 р. № 2657 – 12 // Відомості Верховної ради України. – 1992. – № 48. – С. 650.
7. Круп'як Т. П. Аналіз інформаційних потреб підприємства // Т. П. Круп'як // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1. – С. 220-227.

Надійшла 14.01.2010

УДК 338.47

А. К. ГОЛУБЕВ, Л. А. СТРИЙ, О. М. РУСТАМОВ
Одесская национальная академия связи им. О. С. Попова

РАЗВИТИЕ КОНКУРЕНЦИИ И ЭВОЛЮЦИЯ МЕХАНИЗМОВ И МЕТОДОВ УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИЙ

В статті розглядається проблема трансформації механізмів та методів управління підприємствами телекомунікацій в процесі розвитку конкуренції. Виявлено умови формування конкурентних ринків у телекомунікаціях, розкрито напрямки еволюції методів управління.

The article deals with the problem of transformation of mechanisms and methods of management of the enterprises of telecommunications is considered during development of a competition. The conditions of formation of the competitive markets in telecommunications are revealed, is opened directions of evolution of mechanisms and methods of management under influence of development of a competition.

Ключевые слова: гиперконкуренция, конкуренция, конкурентный рынок, механизм управления, методы управления, модель, осведомленность, предприятия телекоммуникаций.

Введение и постановка проблемы. Конкуренцию рассматривают как один из инструментов рыночного совершенствования, который позволяет реализовать принцип рационального поведения субъектов рынка. Конкурентная борьба вынуждает предпринимателей заботиться не только о сохранении и расширении своего производства, но и повышать качество, снижать цены, расширять ассортимент товаров, улучшать торговое и послеторговое обслуживание покупателей. Однако конкуренция по своему содержанию двойственна и противоречива. С ней связывают такие негативные стороны ее проявления, как разорение, обнищание некоторой части населения, нестабильность, социальная несправедливость, инфляция. Кроме того, стремление победить в конкурентной борьбе ведет к установлению господствующего положения на рынке, к захвату рыночной власти [1, с. 190 – 191]. Уровень и тенденции развития конкуренции во многом определяют стратегию и результат рыночной деятельности предприятия.

Проблеме влияния конкуренции на поведение предприятий в рыночных условиях посвящено значительное количество исследований отечественных и зарубежных авторов: К. Говарда, Г. Журавлева, Н. Эриашвили [1], М. Портера [2], Ф. Котлера, Г. Армстронга, Дж. Сондерса [3], Райса Э., Траута Дж. [4], Буркинського Б.В., Стрельца А.А. [5] и других. Однако некоторые аспекты влияния развития конкуренции на механизм управления предприятиями, в частности в сфере телекоммуникаций, исследованы еще недостаточно. Это обуславливает **актуальность темы** данной работы.